

EN REISE TIL ISLANDS MYRER.

Av ingeniør A. Ordning.

DEn som vil se gammel og ny tid side om side skal reise til Island. Det er motsetningen mellom gammelt og nytt sammen med den egenartede natur som gjør landet så interessant for tilreisende. De 118 vulkaner, Geysir og andre varme kilder med sine dampsøiler setter sitt preg på natursceneriet. Et besøk hos Geysir angrer en ikke på . Geysir er ellers med årene blitt en lunefull herre. Han holder seg rolig nede i gryta til han selv behager å vise seg i sin herlighet. Et «offer» bestående av 10 til 20 kg såpe formilder ham til sine tider så han sender sine vann- og dampkaskader 50 m i lufta; men hvem har råd til å ofre så meget såpe? Mot meg var han forholdsvis velvillig. Han «sprang» etter en ventetid på 3 à 4 timer.

Utfarten til myrene foregikk fra Reykjavik med bil. Den første del av reisen på ny vei — delvis med betongdekke —, så et stykke som på en av våre dårligste bilseterveier, så igjen på nylagt vei, men de siste 25 km mot Snæfellsnes nærmest uten vei, over elver, myr og stein. Som bilkjører er islendingen ypperlig, han får en kolossal øvelse i alskens uføre.

Når en så kommer ut på myrfeltene har en nærmest en følelse av å være på de amerikanske prærier. Flat, grasbevokset mark milevis bortover, med sauer og hesteflokker beitende over feltet. En annen dag på turen kan man nærmest tro seg hensatt til Holland. Store kanaler gjennomskjærer landskapet på kryss og tvers. Det er de nye vanningsanlegg, som tilsammen omfatter ca. 17,000 ha grasmark. Her består grunnen av tørre, porøse jordarter, og en har ved overvanningen villet skaffe plantene nok fuktighet i veksttiden og tilføre dem den næring som vannet fra fjellene fører med seg.

Islands totalareal er 104,000 km², eller ca. $\frac{1}{4}$ så stort som Norge. Av dette areal er ca. 13,000 km² dekket av evig sne, 12,000 km² dekket av lava, 25,000 km² er dekket av sand og stein og omtrent halvparten av landet er grasbevokset. Landets samlede myrareal er ca. 10,000 km², altså ca. 10 % av totalarealet. De største myrarealer finnes i den vestlige og sydlige del av landet, men der er også betydelige arealer i nord og øst. De av meg undersøkte myrer hadde helt overveiende gras- og starrvegetasjon, lyngvegetasjon fantes så godt som ikke, selv om det øverste lag i myra var mose. Myrene er meget askeholdige. Gjennom årtusener er der tilført myrene aske fra vulkanutbrudd, mineraljord ved oversvømmelse av vann fra fjellene, foruten den av vinden tilførte flyvesand.

Asketilførselen har vært størst i de senere tidsperioder og har muligens sin årsak i at skogen er blitt utryddet så vinden har hatt fritt spill. I de øvre lag av myra er ofte askeinnholdet 40 til 50 %, mens det i dypere lag, hvor en alminneligst finner krattmyrtorv, kan finne et askeinnhold av 5 til 15 %. Vulkanasken har i enkelte myrer

liten egenvekt, så askevolumet kan bli betydelig større i forhold til vektprosenten enn vi regner med hos oss. Myrene hadde gjennomgående en meget jevn og forholdsvis fast overflate, bevokset med myrull, starr- og halvgrasarter. Fortorvingsgraden var gjennomgående høy, men mange steder var torven en del formuldet. Myrene har gjennomgående bra dyp, fra 2,5 til 5,5 m gjennomsnittsdyp. Etterfølgende tabell viser en del undersøkelsesresultater fra forskjellige myrer (side 24).

Islands forbruk av kull, koks og sinders er 154,000 tonn, betalt med kr. 4,600,000.00. Regner en 1 tonn kull på 2 tonn torv, motsvarer dette 308,000 tonn torv. Til trålere og annen skipskull medgår ca. 54,000 tonn kull; for å tilfredsstille behovet på land vil da medgå ca. 200,000 tonn torv. De av meg undersøkte myrer vil med landets nåværende brennselforbruk kunne vare i 116 år. Da det samlede myrareal utgjør ca. 10,000 km², vil Island, selv om man bare regner at en del av arealet er brukbart til brennsel, ha brenntorv nok i en uoverskuelig fremtid. Det er selvsagt en stor prosent av disse myrarealer en på grunn av det store askeinnhold i dag ikke vil utnytte, men kaloriene ligger der, og kommer landet en dag i den situasjon at utenlandsk brensel ikke kan skaffes, betyr selv de sterkt askeholdige torvmyrarealer et stort aktivum for landet.

Av alle de myrarealer jeg under mitt virke med myrene har undersøkt, vet jeg ingen som ligger så godt til rette for lett og billig brenntorvproduksjon som myrene på Island. De er stubbefri, med god fortorving, passende dyp og lett avgrøfting, og er med de mektige arealer særdeles godt skikket for drift med store automatiske maskiner.

Fresemetoden burde også kunne komme til anvendelse på enkelte av myrene, idet man i gjennomsnitt for de siste 10 år for de forskjellige deler av landet har fra 68 til 92 dager uten nedbør i mai, juni, juli og august. Det er hensikten til sommeren å sette i gang freseforsøk. Torvdriften vil fordyres en del ved at det må bortskaffes fra 30 til 40 cm. av det øverste lag i myrene.

Askeinnholdet er den store bøygen som vanskeliggjør Islands torvdrift. Regnet etter alminnelige regler for askeinnhold i brenntorv, ville få av dette lands myrer komme til anvendelse. Det vil lette bruken av den askerike torv at en på Island mer og mer går over til sentralfyring av husene, ikke bare i byene, men også hos gårdbrukerne. Asken blir ikke da så sjenerende.

Torven har også andre anvendelser enn bare til brenntorv. Den brukes meget som fyll i betongvegger, som gjerdemateriale (torven mures opp i ca. 1 m høgd og får på toppen 2 å 3 piggråder) og som underlag ved veibygging m. m. En har tenkt på muligheten av å anvende Eriophorumfibrene til sekkemateriale, der er et stort forbruk av dette i fiskeindustrien.

Der foregår et intenst arbeide for å gjøre landet selvhjulpent.

Oversiktstabell vedkommende en del islandske torvmyrer.

Navn	Areal i ha	Kbm torvmasse	Lufttørr torv i tonn	Kalorier	Gjennomsnittsdyp	Fortørings- grad	Askeinnhold i vassfri torv
Myrer ved Kjallarnes	320	7,040,000	880,000	2,900—4,000	3,0 m	H 6—H 8	24,3—36 0/0
Eidisvatnmyri	1,000	22,000,000	2,750,000	3,350—3,810	3,0 "	H 7	17,3 0/0
Myrarnar vid Akranes	1,800	54,000,000	6,750,000	4,100—4,400	2,75 "	H 6—H 7	24—32 0/0
Melaleitismyri	1,000	25,000,000	3,100,000	4,300	3,50 "	H 7—H 9	19,5—39 0/0
Myri vid Budir	600	13,500,000	1,437,000	—	2,25 "	H 7—H 9	15,1 0/0
Myri nedenfor Ingolfstjell	1,400	42,000,000	5,000,000	—	3,0 "	H 5	48,3 0/0
Mulamyri	Torvstrø- og overgangsmyr						
Krokomyri	625	27,135,000	3,390,000	—	5,5 "	H 8	17 0/0
Sum	6,745	190,665,000	23,307,000				

Der skal legges ledninger fra de varme kilder til Reykjavik, elektrisitetsverker bygges, veier anlegges, torvmyrene skal utnyttes.

Jeg forlot Island på frihetsdagen den 1. desember. Flaggene vaiet i den kalde klare desemberluft og fedrelandssangen klang over landet. Jeg hadde følelsen av å reise fra et folk i vekst og fremgang og med en samlet vilje til å bygge landet.

VIRKNING AV BORMANGEL OG BORTILSETNING PÅ FORSKJELLIGE VEKSTER DYRKET I KVITMOSETORV MED STØRRE OG MINDRE KALKINNHOLD.

Av professor M. Ødelien.*)

Resymé.

Karforsøk i 1936 viste at den før konstaterte sterke vekstskade på bygg etter sterk kalking av kvitmosetorv uteblir ved tilsetning av borsyre. I 1937 har vi undersøkt borvirkningen for bygg i markforsøk på kvitmosemyr og fortsatt karforsøkene med flere vekster.

Markforsøk med borsyre til bygg er utført på en nydyrket del av Åsmyra. Bortsett fra det aller øverste sjikt er torven lite humifisert (H_2 etter von Post). Det blev tilført ca. 320 og ca. 640 kg CaO pr. dekar i kalksteinsmel, både sammen med 15 m³ sand og grus og uten mineraljord. Torvens pH er opprinnelig ca. 3,6, etter kalking 6,0—6,5 og 6,6—6,8 ned til ca. 12 cm, henholdsvis etter største og minste kalkmengde. Både ved sterkere og svakere kalking og både uten og med mineraljord har 0,75 kg borsyre pr. dekar øket kornavlingen. Meravlingen utgjør fra 15 til 52 kg korn pr. dekar eller 17—64 %. Avlingsøkningen skyldes større kornantall, ikke tyngre korn. Mangansulfat var uten virkning.

Til karforsøkene blev brukt kvitmosetorv fra Åsmyra.

Forsøkene omfatter bygg, hvete, havre, rødkløver, kvitkløver, rødbeter, timotei, og videre tre forskjellige mengder CaCO₃, som bragte torvens pH opp til 4,1—4,4, 5,2—5,5 og 7,5—7,8. Bormengden utgjorde 4,25 mg pr. kar à 5 l, til rødbeter 6,4 mg.

Bygg bar preg av sterk bormangel etter den sterkeste kalking. Det karakteristiske for byggplantene under disse vekstforhold er en overmåte kraftig busking og i sammenheng hermed utvikling av et stort antall heller korte røtter, dertil sterk hemming og tidlig opphør av

*) Etter en avhandling i «Meldinger fra Norges Landbrukshøiskole», 1938 (kfr. dette tidsskrift hefte 4, 1937).